

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG JELENTÉS

A SZIRMABESENYŐI FIATALKORÚAK REGIONÁLIS BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSI INTÉZETÉBEN LÁTOGATÁSRÓL

2009. MÁRCIUS 2-4.

A látogatás során az intézet parancsnoka, vezetése és munkatársai a lehető legnagyobb mértékben igyekeztek segíteni a megfigyelők munkáját. Az intézet munkatársai külön kimutatást készítettek, és minden egyéb kért információt és dokumentumot megadtak. Az intézet minden részlegét, körletét lehetőségünk volt megtekinteni.

A megfigyelők tapasztalatai szerint az intézetben kiemelkedő színvonalú szakmai munka folyik, amelyet kiválóan tükröz az is, hogy az állománnyal kapcsolatos fogvatartotti panasszal a megfigyelők nem találkoztak a látogatás során. Általános tapasztalat az, hogy a fiatalok büntetés-végrehajtása sajátos nehézségeket jelent, a fiatal fogvatartottak agresszívbabban viselkednek felnőtt társaiknál. Ezért a biztonságos fogvatartási körülmények megteremtése csak fokozott fegyvellemmel érhető el, ebben van szerepe az intézet vezetésének a megfigyelők szerint. A sokszor szembeszökően szigorú szabályok láthatóan a fogvatartottak védelmét is szolgálják, de felhívjuk a figyelmet arra, hogy pl. a bilincs mozgatás során történő használata (ebbe beleértve a sétát) fiatalok esetében csak különösen indokolt esetben lehet jogszerű, mely csak rendszeres és alapos felülvizsgálat esetén alkalmazható tartósan.

I. ALAPVETŐ ADATOK, INFORMÁCIÓK

Az intézet Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Miskolc határában, Szirmabesenyő község közigazgatási területén található. Az intézet látja el a Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Heves megyében lakó fiatalok férfi fogvatartottak, valamint a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében eljáró bíróságok rendelkezése alapján fogvatartott fiatalok férfiak előzetes letartóztatásával összefüggő büntetés-végrehajtási feladatokat.

Az intézet építési munkálatai 2001-ben kezdődtek és 2002-ben adták át a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet II. objektumaként.

Az intézet vezetése a működés megkezdése óta több alkalommal cserélődött, a vezetőváltások szemléletváltozásokat is eredményeztek. A jelenlegi parancsnok 2007 januárjától kezdődően vezeti az intézetet.

Tudatos vezetői döntés következménye volt, hogy az intézet parancsnoka a legenyhébb gyanú esetén is feljelentést tett mind a fogvatartottak, mind a személyi állomány tagjai ellen. A szemléletváltás a házirendben is változásokat hozott, a rezsím sok tekintetben szigorúbbá vált: a fogvatartottak a zárkajtók nyitva tartása idején nem tartózkodhatnak a folyósón, illetve nem mehetnek át egymás zárkáiba, a IV-es biztonsági csoportba sorolt

fogvatartottak a mozgatók során – intézeten belüli mozgás, szabad levegőn tartózkodás - bilincset viselnek. A fogvatartottaknak a folyosón lefelé szegezett tekintettel kell közlekedniük.

Létszám

Az intézet befogadóképessége 115 fő, a látogatáskor 95 volt a fogvatartottak létszáma. Az intézet tájékoztatása szerint az elmúlt időszakban volt példa arra, hogy 140-en voltak elhelyezve az intézetben.

Személyzet létszáma kategóriák szerint

Az Intézet hatályos állományszervezési táblázatában megállapított létszám 85 fő teljes munkaidős és 2 fő részmunkaidős álláshely. Jelenleg a 87 fő helyett 83 fő látja el szolgálati feladatait. A 4 betöltetlen álláshely a végrehajtói állományt érinti hátrányosan, ugyanis 2 körlet felügyelői, 1 biztonsági felügyelői és 1 szakápolói hely üres.

Az állomány összetétele:

- Vezetőség: 1 fő igazgató.
- Vezetői közvetlen: 6 fő ebből: 1 csoportvezető, 1 szakpszichológus, 1 belső ellenőr (részmunkaidős), 1 előadó, 1 ügykezelő, 1 részmunkaidős ügykezelő.
- Biztonsági Osztály: 32 fő: ebből 1 osztályvezető, 5 biztonsági tiszt, 5 biztonsági főfelügyelő, 1 kutyatelep-vezető, 1 biztonságtechnikus, 17 biztonsági felügyelő, 2 gépjárművezető.
- Fogvatartási Ügyek Osztálya: 40 fő: ebből 1 osztályvezető, 1 csoportvezető (bny.), 1 vezető nevelő, 4 nevelő, 1 segédelőadó (szociális) 2 segédelőadó (bny.), 6 körlet főfelügyelő, 23 körlet felügyelő, 1 szociális előadó.
- Gazdasági Osztály: 4 fő: ebből 1 osztályvezető, 1 főelőadó, 1 segédelőadó, 1 munkáltatási felügyelő.
- Egészségügyi osztály: 4 fő: ebből 1 osztályvezető, 3 szakápoló.

Az állomány közel fele teljesít szolgálatot a körleten, nevelői munkát a klasszifikációs programnak köszönhetően 15-20-an végeznek. Az intézetben négy nevelőtiszt, egy vezető nevelő, két szociális előadó dolgozik, a fogvatartási ügyek osztályvezetőjével együtt tehát nyolc főnek a munkája irányul elsősorban a nevelői feladatok ellátására.

Az intézet 2003-2004-ben részt vett a „Börtönbeli körülmények javítása a fiatalok bűnelkövetők hatékonyabb reszocializációja érdekében” elnevezésű PHARE projektben. A klasszifikációs program keretében az intézet vezetése arra törekszik, hogy ne csak a nevelők, hanem a személyi állomány is minél tágabb köre segítse a fogvatartottak személyiségének fejlődését. A program résztvevői rendszeres megbeszéléseken vitatják meg a felmerülő problémákat, közös megoldási javaslatokat dolgoznak ki. A program - az intézet vezetése szerint - szemléletváltozást eredményezett a személyi állomány körében, érzékelhető a felügyelők attitűdváltozása is.

2008 decembere óta van az intézetben állandó státusszal rendelkező orvos. A státusz kialakításakor megszűnt a korábbi parancsnokhelyettesi munkakör, így az intézet vezetésének összes terhe az igazgatóra hárul.

FOGVATARTOTTAK KATEGÓRIÁI

Létszám adatok

Az intézet teljes befogadó képessége: 115 fő, ebből megőrzésen az intézetben: 3 fő. A látogatás napján 95 fős fogvatartotti létszámból 6 főt drogprevenciós csoportban, illetve 8 főt gyógyító-nevelő csoportban kezeltek.

Specifikus csoportok

Drogprevenciós részleg:	6 fő
Gyógyító-nevelő csoport:	8 fő
Átmeneti csoport:	0 fő
EVSZ:	0 fő
Külföldi állampolgár:	0 fő

Végrehajtási fokozat szerint

Fk. előzetesen letartóztatottak létszáma (látogatás napján ténylegesen): 37 fő

Fk. börtön: 19 fő

Fk. fogház: 33 fő

Börtön: 3 fő (felnőtt korú elítélt munkáltatás céljából intézetünkben elhelyezve)

Fogház: -

Fogvatartottak megoszlása a biztonsági csoport szerinti megosztásban

2009. április 20-án a jelen lévő fogvatartottak létszáma: 82 fő volt, 97,6 %-uk III., 2,4 %-ukat IV. biztonsági csoportba sorolt.

RENDKÍVÜLI ESEMÉNYEKRE VONATKOZÓ ADATOK

Haláleset az intézetben eddigi működése alatt nem volt.

Fogvatartottakkal kapcsolatos események 2008. január 1. – 2008. december 31. napjáig terjedő időszakban

(az alábbi bűncselekmények elkövetői fogvatartottak voltak)

- könnyű testi sértés	1 eset
- lopás	3 eset
- kényszerítés:	1 eset
- vesztegetés:	1 eset
- zsarolás	4 eset
- súlyos testi sértés	7 eset
- szemérem elleni erőszak	7 eset
- hivatalos személy elleni erőszak	2 eset

2008. évben 29 esetben kezdeményezett az intézet feljelentést. A feljelentett fiatalok száma 53 fő.

Az alábbiakban részletezett cselekmények vonatkozásában indult feljelentés:

- hivatalos személy elleni erőszak	2
- szemérem elleni erőszak	7
- súlyos testi sértés	7
- vesztegetés	1
- zsarolás	4
- lopás	3
- kényszerítés	2
- könnyű testi sértés	1
- hamis vád	1
- rongálás	1

Személyi állománnyal kapcsolatos események

2008. évben 16 esetben 16 fővel szemben indult fegyelmi eljárás, amely során 14 fő került elmarasztalásra, 2 fővel szemben az eljárást megszüntették.

Szolgálati beosztásból történő felfüggesztés egy esetben történt.

Cselekmények között fellelhető a késés, a gondatlan fegyverkezelés, -ellenőrzés kisebb súlyú elmulasztása, egyéb fegyelemsértés, szolgálati kötelezettség terén tanúsított mulasztás is és jelentési kötelezettség gondatlan megszegését is érintő fegyelemsértés.

Számszerű megosztásban az intézetben eddig az alábbi fegyelmi vétségek fordultak elő:

- 7 esetben – egyéb fegyelemsértés;
- 1 esetben – késés;
- 1 esetben –gondatlan fegyverkezelés;
- 5 esetben – szolgálati kötelezettség terén tanúsított mulasztás;
- 1 esetben – jelentési kötelezettség gondatlan megszegése;
- 1 esetben –ellenőrzés kisebb súlyú elmulasztása;

Eddig tíz figyelmeztetés egy feddés és két megrovás, valamint 1 fővel szemben a soron következő rendfokozatba való előléptetés várakozási idejének 2 évig terjedő meghosszabbítása került kiadásra.

2008. évben büntetőeljárás megindítására nem került sor.

Kényszerítő eszközök használata:

2008. évben 20 esetben került sor kényszerítő eszköz alkalmazására.

I. FIZIKAI KÖRÜLMÉNYEK

A Helsinki Bizottság látogatását megelőzően, 2007-ben, a tököli fegyházban történt gyilkosság után az emberi jogok általános biztosa vizsgálatot rendelt el a fiatakorúak börtöneiben és az előzetes házakban. Szabó Máté jelentése azt állapította meg, hogy a fogvatartottak ott fordultak erőszakosan egymás ellen, ahol a zárkák túlszűfoltak, leromlott állapotban vannak, továbbá kevés és túlterhelt a személyzet. Az ombudsman arra a következtetésre jutott, hogy Tökölön és Szirmabesenyőn a fiatakorú fogvatartottak elhelyezése közvetlenül veszélyezteti az élethez és az emberi méltósághoz, valamint sérti az állami védelemhez és gondoskodáshoz való, a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükhöz szükséges alkotmányos jogukat. A biztos ezért az igazságügyi és rendészeti miniszterhez fordult, és konkrét intézkedési tervet kért a fiatakorúak törvényes fogvatartásának biztosítására.

A Helsinki Bizottság megfigyelőinek álláspontja szerint az intézetben biztosított fizikai körülmények a hazai büntetés-végrehajtási intézetekben tapasztalható körülményeknek megfelelőek, ami azonban negatív értékelést jelent, tekintettel arra, hogy az intézetet 2002-ben, tehát mintegy 7 évvel ezelőtt adták át. A Magyar Helsinki Bizottság megfigyelőinek tapasztalatai szerint ennek ellenére a fizikai körülmények olyanok, mintha 50-60 éve használnák az épületet. Ennek az intézet vezetésének tájékoztatása szerint jórészt az az oka, hogy a fiatal fogvatartottak az agressziót gyakran a tárgyi környezeten vezetik le. Az intézet az anyagi lehetőségeihez képest igyekszik a fizikai körülményeket folyamatosan javítani, a látogatáskor is folytak felújítási munkálatok.

A rendelkezésre álló 44 zárkából néhány, illetve az egyik zuhanyzó helyiség felújítását a látogatást megelőzően fejezték be, míg a zárkák egy része a látogatáskor is felújítás alatt állt.

Zsúfoltság

Az intézet vezetése által kezdeményezett átszállítások eredményeként az intézet tájékoztatása szerint minden fogvatartott számára biztosítani tudják a jogszabályban előírt (3,5 négyzetméter) mozgásteret.

Az intézet vezetésének tájékoztatása szerint 2008-ban az átlagos telítettség 117%-os volt (becsült adat).

Befogadás, zárkák, kapcsolódó körülmények

Befogadáskor a fogvatartottakat tájékoztatják:

- a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának rendjéről
- jogaikról, kötelezettségeikről,
- a kényszerítő eszközök alkalmazásának lehetőségeiről,
- a tűz- és balesetvédelmi előírásokról,
- a drogprevenciós körlet működéséről,
- az elhelyezési lehetőségekről (pl. dohányzó-, nem dohányzó zárkák).

Az analfabéták tájékoztatás szóban, két tanú jelenlétében történik.

A nevelő a befogadáskor írásban tájékoztatja a fogvatartottat a baleset- és tűzvédelmi szabályokról, továbbá a kábítószer függőséget gyógyító kezelésen, illetve kábítószer használatot kezelő vagy megelőző kezelésen való részvétel lehetőségéről.

A fogvatartottak elhelyezésére rendelkezésre álló zárcák erősen leromlott állapotuk mellett átlagos felszereltségűek.

Minden zárkában van elkülönített, külön szellőzésű WC.

Az ágyneműket, illetve az intézet által biztosított törülközőket, valamint a formaruhákat kéthetente cserélik. A fogvatartottaknak lehetőségük van a ruházat mosására, centrifugálására.

A fogvatartottak az intézeten belül felügyelet mellett mozoghatnak, ennek rendjét igazgatói intézkedés szabályozza. Ennek előírásai alapján történik továbbá bilincsben a IV. biztonsági fokozatú elítéltek mozgatása.

A fogvatartottak a jogszabályi minimumnak megfelelően napi egy órát tartózkodhatnak szabad levegőn.

Az intézetben felnőtt fogvatartottakból álló karbantartói csoport működik, akik a javítási munkálatokat elvégzik.

Fürdés

A fogvatartottak naponta fürödhetnek, a zuhanyozás ideje 5-10 perc. A sportfoglalkozások után is biztosított a zuhanyozási lehetőség.

A zárcákban folyamatos a melegvíz ellátás, eseti meghibásodások előfordulhatnak, de azt az intézet igyekszik azonnal javítani.

III. ÉTKEZÉS ÉS ORVOSI ELLÁTÁS

Étkezés

Havonta két alkalommal van lehetőség kiétkezésre. A bolt áraival kapcsolatban hangzottak el fogvatartotti panaszok, a megfigyelők álláspontja szerint mindazonáltal az árak összességében nem eltűztek.

Az intézetben konyha nem működik. Az élelmet a Borsod-Abaúj Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet konyhájáról szállítják át.

Orvosi ellátás

Az orvosi ellátással kapcsolatban – egyébként szokatlan módon – egyetlen panasz sem hangzott el. Az intézet orvosa 2008 decembere óta dolgozik az intézetnél. Feladatai ellátása keretében nemcsak a rendelőjében foglalkozik a fogvatartottakkal, hanem rendszeresen

végigjárja a zárkakat, megvizsgálja a fiatalkorúakat, panaszaiuk iránt érdeklődik, ezt a fogvatartottak is megerősítették. Ez a gyakorlat tapasztalataink szerint igen ritka a magyar intézetekben, az intézet szakmai munkájával kapcsolatos pozitív meggyőződésben az orvosi tevékenységgel kapcsolatos információk is meghatározó szerepet játszottak.

Az orvosi vizsgálatokon felügyelő személyzet nincs jelen, az orvos munkáját csak az ápoló segíti, ami szintén eltér a szokásos magyar gyakorlattól, és álláspontunk szerint ez van összhangban a vonatkozó jogszabályokkal és a különleges adatok védelméhez fűződő joggal.

A fogvatartottak az ápolószemélyzettől is kérhetnek fájdalomcsillapítót az orvos munkaidejének lejárta után.

IV. FENYÍTÉSEK, JUTALMAZÁS, KÉRELEM

2008-ban 72 esetben került sor magánelzárás kiszabására, ami átlag havi 6 alkalmat jelent, ez soknak mondható a 100 fő körüli fogvatartotti létszámra figyelemmel, és az intézetben belüli erőszak vagy egyéb, nagyobb fokú szabálysértések relatíve magas számára utal.

2008-ban kimaradás, valamint rövid tartamú eltávozás jutalomban senki sem részesült, ugyanakkor a nevelők kisebb súlyú jutalmakkal folyamatosan igyekeznek ösztönözni a fogvatartottakat.

V. KAPCSOLAT A KÜLVILÁGGAL, VÉDŐVEL

A fogvatartottak kapcsolattartását a Házi rend szabályozza.

- Havonta egyszer van lehetőség étel- és tisztasági csomag fogadására.
- A drogprevenációs körleten elhelyezett fogvatartottak havi három étel- és tisztasági csomagot kaphatnak, hetente háromszor telefonálhatnak, havi háromszor fogadhatnak látogatókat.
- Minden szinten nyilvános telefonkészülékek állnak a fogvatartottak rendelkezésére, az ellenőrizhető telefonbeszélgetéseket a felügyelet ellenőrzi. A telefonbeszélgetések maximális időtartama 10 perc. A védővel való kommunikáció ideje és gyakorisága nem korlátozott.
- A fogvatartottak havonta kétszer fogadhatnak látogatót, főszabályszerűen a látogatókat a családi beszélőre kialakított helyiségben fogadják.

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat munkatársai rendszeresen részt vesznek a szabadításra való felkészítésben, ezen túlmenően kéthetente filmklubot, heti másfél órában pedig agressziókezelő tréninget tartanak a fogvatartottaknak.

A bv. törvényességi felügyeletét ellátó ügyész kéthetente tart ellenőrzést az intézetben.

VI. MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS, OKTATÁS, SPORT

A fogvatartottak életkori sajátosságaira tekintettel az intézet fokozott figyelmet fordít a mozgási, sportolási lehetőségek biztosítására.

Az intézetben sportpálya, tornaterem és konditerem működik.

Az intézet negyedéves terveket készít, amelyben meghatározzák a fogvatartottak sport- és kulturális programjait. A terv alapján heti programtervet állítanak össze. Rendszeresek a tornatermi foglalkozások, sport- és ügyességi vetélkedők.

A nevelők és a szociális előadók munkaköri feladatuk ellátása mellett, munkaidejükben szakköri foglalkozásokat tartanak (szárazvirág kötészet, kertészet, zene, rajz, film).

A drogprevenációs program keretében az intézet együttműködési megállapodást kötött a Miskolci Drogambulancia Alapítvánnyal és a megyei ÁNTSZ-szel. Munkatársaik és a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Rendőr-főkapitányság szakemberei is tartottak előadást az intézetben.

Az intézetben minden második szombaton tart istentiszteletet a görög katolikus börtönlelkész, szerdánként pedig hitoktatást végez a fogvatartottaknak.

Jó időben a szabadlevegőn tartózkodás során, illetve azon is túl a fogvatartottak használhatják a külső sportpályát és a pingpong asztalokat.

2008-ban immár másodszor szervezett a büntetés-végrehajtás Országos Fiatalkorú Fogvatartotti Labdarúgó Bajnokságot, amelyet komoly érdeklődés kísért.

Az intézet nevelési programja kiemelt figyelmet fordít a fiatalkorú fogvatartottak „egészségre”-, egészséges életmódra, egészséges gondolatokkal tervezett életvitelre nevelésére. Részben egészségügyi, részben nevelési szempontok alapján alakították ki az intézetben a drogprevenációs, valamint a gyógyító-nevelő körletrészt.

Drogprevenációs körlet

Az intézetben 2003. június óta működik drogprevenációs körlet. A körleten az önként jelentkező, kábítószer problémával (fogyasztó, terjesztő, környezete által veszélyeztetett) sújtott fiatalok kerülnek elhelyezésre. A fiatalok a körleten speciális életmód- és prevenációs programokon vesznek részt.

Gyógyító-nevelő csoport

Az intézetben elhelyezett speciális nevelési igényű, sérült, súlyos pszichés panaszokkal, beilleszkedési problémákkal küzdő fogvatartottak számára 2008-ban elkülönített körletrész- és foglalkoztató helyiség került kialakításra. Kezelésükben kiemelkedő szerepet kapnak az intézetben már sikeresen meghonosított terápiás programok (szociodráma, állatasszisztált terápia, munkaterápia).

Az intézet vezetője saját hatáskörben is dönthet arról, hogy ki kerül a gyógyító-nevelő csoportba, így például itt foglalkoznak azokkal a fiatalokkal, akik társuk sérelmére követtek el súlyos bűncselekményt. A csoport tagjai minden intézeti programban részt vesznek. Részükre rendszeresen tartanak bábterápiás foglalkozásokat, jelentős sikereket érnek el az aktív és passzív állatasszisztált terápiával.

A passzív állatasszisztált terápia keretében a körleten kisállatokat tartanak, amelyeket a fogvatartottak gondoznak. A madaraknak madárházat építettek a körleten. Az intézet a papagájok mellett négy perui mókust, degut vásárolt, amelyek igazi terápiás állatok, játékosak, állandó törődést, foglalatосkodást és simogatást igényelnek. Az intézet tájékoztatása szerint a deguk komoly mértékben emelték a gyógyító-nevelő csoport hangulatát, javították a gyerekek érzelmi funkcióit.

Az aktív (alkalmazott) állatasszisztált terápiát a tetra 2002 alapítvány tartja az intézetben 2008 óta, pszichológus segítségével egyénre szabott terápiát dolgoznak ki, amelyet az alapítvány önkéntesei és kutyáik segítségével hajtanak végre. Az alkalmazott kutyaterápia a gyógyító-nevelő csoportban elhelyezett elítélteken kívül kiterjed más, speciális nevelési igényű fogvatartottakra is. A foglalkozásokon olyan 10-12 fiatal vesz részt, akinek személyiségfejlődése, mentálhigiénés állapota ezt indokolta teszi.

A foglalkozásokat kéthetente tartják, másfél- két óra időtartamban. A terápiás foglalkozásokat követő héten a fiatalok rajzot készítenek élményeikről és érzéseikről, ugyanezen a héten nevelőink írásban rögzítik tapasztalataikat a fogvatartottak viselkedésének változásairól.

Az intézet munkatársainak megfigyelései szerint a fiatalok feszültségei a terápia alatt intenzíven és kívánatos módon oldódtak, erről a megfigyelők is meggyőződhetnek a terápiás foglalkozásról készült videófelvételek alapján. A fogvatartottak belefeledkeznek a tevékenység végrehajtásába, szívesen végzik el a szellemi kihívásokhoz kapcsolódó feladatokat, kíváncsian és fegyelmezetten dolgoznak az idomításhoz igénybe vett akadálypályákon is a kutyákkal. A foglalkozás vége felé felszabadultan és lelkesen vesznek részt a befejező szabad játékokban. A tetra 2002 alapítvány önkéntes munkatársaival való találkozás nagymértékben hozzájárul a börtönártalmak csökkentéséhez és fokozza felszabadultság érzetüket, a terápia legvégén vesznek észre, hogy hol is vannak.

Az aktív állatasszisztált terápiával jelentős eredményeket értek el az agresszió kezelése és a fogvatartottak egymással való kapcsolatainak javítása terén. Az intézet munkatársai igyekeznek mérni, hogy milyen hatással vannak a foglalkozások a fogvatartottakra. Vizsgálják például a fogvatartott fegyelmi előéletét, és annak változásait, a fogvatartottak személyiségének változását pszichológussal közösen vizsgálják.

Az intézet kezelési programjában bábterápia is szerepel, melyet a Miskolci Csodamalom Bábszínház tartott. Az intézet munkatársainak tájékoztatása szerint a bábjáték személyiségformáló és gyógyító hatása már az első foglalkozásokat követően is érződött a résztvevő fogvatartottak magatartásában. A bábterápián a fogvatartottak olyan ismeretekre tettek szert, melyeket más szakterületen is hasznosítani tudnak a továbbiakban. A foglalkozásokon erősödött a csoportkohézió, az alkalmazkodási képesség, megfigyelhető volt és diagnosztizálhatták a fiatalok kommunikációs funkcióit, következtethettek agresszió szintjükre, megismerhették motivációikat, betekintheztek fantáziavilágukba. A saját kézzel készült bábukkal és díszlettel egy közösen írt történet előadását tervezik.

Munkaterápia

A Vakok- és Gyengénlátók BAZ Megyei Szervezete részére az intézet nevelőinek irányításával a fogvatartottak ajándékokat készítettek (gyöngyfűzés, üvegfestés, szárazvirág díszek, hangoskönyv), amelyet egy jótékonyági rendezvényen ajánlanak fel. Az intézet tervezi, hogy a terápiás munka részeként előre elkészített botok festését vállalják a gyengén látók részére.

Az intézet együttműködési megállapodást kötött a Bükki Nemzeti Park igazgatósával: vállalják, hogy a Nemzeti Park területén parkgondozási tevékenységet végeznek a fogvatartottak.

A Nemzeti Park területén történő parkgondozási tevékenységre vonatkozó megállapodás alapján az intézet fogvatartottjai 2009. júliusáig 17 alkalommal vettek részt terápiás foglalkozáson. Két alkalommal a Miskolci Állat- és Kultúrpark szakemberei rendhagyó biológiaórát tartottak intézetünkben.

Programok

Az intézet a rendszeres programok mellett igyekszik lehetőséget biztosítani tartalmas időtöltésre, a programok szervezésébe más szervezeteket is bevonva. Néhány példa:

Azon fogvatartottak részére, akik egészségi állapotuk folytán nem szorulnak aktív terápiás kezelésre, rendszeresen szerveznek felvilágosító, mentálhigiénés, egészségre nevelő foglalkozásokat. Biztosítják az egészségügyi szűrővizsgálatokon való részvételt (fertőző betegségek, fogászati betegségek szűrése).

Az intézet 2008. június 3-án „Egészségnapot” rendezett, mellyel a fogvatartotti közösség figyelmét kívánták felhívni az egészséges életmódra.

Az AVP „Új élet” reszocializációs tréningjén 2008 első felében 11 fiatal vett részt. Ennek a visszailleszkedésén, a munkahelykeresésén, az önéletrajz íráson kívül számos olyan előnye is van, mellyel a fiatalok szabadulásukat követően is élhetnek (természetbeni, anyagi támogatás, lakhatási lehetőség biztosítása, stb.).

A munkaerő-piaci tréning új résztvevői számára a második félévtől havonta tartanak foglalkozást a szakemberek.

A Magyar Evangéliumi Börtönmisszió rendszeresen lehetőséget biztosít egyéni beszélgetésre.

A fogvatartottak hasznos szabadidő eltöltését célzó programok biztosítása érdekében az öntevékeny zenei szakkör számára cd-lejátszót, valamint körükben népszerű előadók CD lemezeit vásárolták meg.

Oktatás

A 2008/2009-es tanévben újra a miskolci székhelyű Garabonciás Művészeti – Általános- és Szakképző Iskola végzi az általános iskolai oktatást, mely az általános iskolai oktatáson túl

felzárkóztató képzést is végez a már nem tanköteles korú, ám általános iskolai tanulmányaikat be nem fejezett fogvatartottak részére.

A speciális programok részeként helyet kap a művészeti oktatás, mely 4 területet ölel fel:

- grafika
- színjátás
- néptánc
- zene

2008 szeptemberében 79 fő kezdte meg általános iskolai tanulmányait, december 29-ig ezen kívül még 12 fogvatartottat iskoláztak be. Jelenleg 56-an vesznek részt általános iskolai képzésben. 22 fő átszállítása, 11 fő szabadulása miatt, 2 további fogvatartott digitális középiskolába való átjelentkezése miatt szakította meg tanulmányait.

Az idei tanévben mezőgazdasági szakképzést is tart az iskola azon tanulók részére, akik az általános iskolai tanulmányaikat befejezték ugyan, de a tankötelezettség kiterjesztésével tanulmányaikat folytatni kötelesek.

A digitális középiskola ismételten elindította képzését az 1. évfolyamon.

A középiskolai oktatás az intézetben 15 fővel vette kezdetét, a tanulók közül azóta szabadulás, illetve végleg átszállítás miatt hatan nem folytatják tanulmányaikat. Időközben egy fő csatlakozott, így a jelenlegi létszám 10 fő.

A tanulók nagy része az állomány beszámolója szerint igen motivált. Jól teljesítenek a számítógépeken zajló oktatáson és a vizsgákon is. A konzultációkon rendszeresen részt vesznek a tanulók, és vizsgakötelezettségeiknek folyamatosan eleget tesznek.

A könyvtár fejlesztése során az olvasható választék is bővült, bár anyagi források hiányában a fiatalok érdeklődési körének megfelelő sajtótermékek megvásárlása az intézetnek nem állt módjában.

A fogvatartottak közül csak kevesen szeretnek könyvet kölcsönözni, a könyvtárlátogatás során leginkább zenét akarnak hallgatni, kisebb közösségekben egy filmet megnézni.

EGYÉNI MEGHALLGATÁSOK

A panaszokból leszűrhető általános észrevételek:

A Bizottság érkezéséig egyetlen fogvatartott sem kért személyes meghallgatást, ugyanakkor a látogatók a zárkat körbejárták, és szinte az összes fogvatartottal volt lehetőségük beszélgetni. Ez alapján az alábbi tapasztalatokat szűrték le.

A fogvatartottak a felnőtt korú társaiknál erőteljesebben rongálják tárgyi környezetüket, az intézet igyekezete, és a folyamatos felújítási és karbantartási munkálatok ellenére a fizikai körülmények az intézet több részén tartósan nem alkalmasak fiatalok fogvatartására. A rossz higiéniai állapotokra utal a csótányok jelenléte is, amivel szemben hatékonyan az intézet nem is tud védekezni.

A BVOP a jelentésre adott válaszában közölte, hogy az intézett rossz fizikai állapota ismert probléma, a 2007-es felmérés alapján szükséges felújítási munkálatokra viszont nincs fedezet. A helyzet részleges javítása érdekében önálló karbantartó csoportot alakítottak ki az intézetben, valamint az elmúlt időszakban valamennyi zárkában felújították a világítást, a vizesblokkot, és a körletek festése is megtörtént. A rendszeres rovarirtás ellenére a csótányok jelenléte teljesen azonban nem előzhető meg.

A panaszok alapján megállapítható, hogy a fogvatartottak leginkább egymásra jelentenek veszélyt, az állomány tagjaival kapcsolatban egyetlen panasz sem hangzott el. A látogatás során több fogvatartott is beszámolt intézeten belüli erőszakról, az egyik személyt éppen a megfigyelés napján vitték el külkórházi kezelésre, mert eltörött az álkapcsa, a zárkatársai elmondása szerint az előző zárkájában lett súlyos bántalmazások áldozata. Ezt csak az eseményeket követően hetekkel később vette észre az állomány, maga a fogvatartott nem merte jelezni a történeteket. Látogatásunkkor a parancsnok azonnali vizsgálatot rendelt el az ügyben, a vizsgálat eredménye nem ismert a megfigyelők előtt.

A fogvatartottak egymás elleni támadásait rendkívül szigorú intézkedésekkel igyekeznek megelőzni az intézet. A fogvatartottak a zárkaajtók nyitva tartása idején nem tartózkodhatnak a folyosón és nem mehetnek be a sajátjukon kívül másik zárkába, mindössze a foglalkoztató helyiségek egyikét használhatják. A IV-es biztonsági csoportba soroltak a zárkán és a tantermen kívül csak bilincsből közlekedhetnek, így a szabadlevegőn tartózkodás alatt is bilincs van rajtuk. A szigorú intézkedéseket az intézet vezetője biztonsági megfontolásokkal indokolta, mindazonáltal a megfigyelők indokolatlannak tartják, hogy a fogvatartottaknak földre szegezett tekintettel kell közlekedniük a zárkán kívül.

A bilincshasználattal kapcsolatban a BVOP vizsgálata megállapította, hogy a bilincshasználatot szabályozó 1/77/2006. OP intézkedés 2. pontjával ellentétes az a gyakorlat, hogy általános szabályként érvényesül a IV-es biztonsági csoportba sorolt fogvatartottak patentbilincsből történő mozgatása, és nem egyedi kockázatértékelés és annak alapján meghozott egyedi utasítás alapján. A szabálytalan gyakorlat megszüntetése érdekében a BVOP egyeztetett az intézettel, az új szabályozás kialakítása folyamatban van.

A BVOP a szigorú bánásmóddal kapcsolatban megjegyezte, hogy az intézet a rendkívül kedvező javító-intézeti tapasztalatok miatt vezette be a mozgás során alkalmazott szigorú intézkedéseket (pl. hátratett kézzel közlekedés), azonban olyan szabály nincs, hogy a fogvatartottaknak szemlesütve kellene mozogniuk, ez ugyanis egyértelműen ellentétes lenne a megalázó bánásmód tilalmával. A szabályokat megszegők vagy az egyébként introvertált fogvatartottak ösztönös reakciója ez inkább, akinél ezt tapasztalják, azzal a nevelő külön foglalkozik.

A megfigyelők tapasztalatai szerint nem egyértelmű a fogvatartottak számára a drogpreevenció körletre való elhelyezés szempontrendszer, továbbá az sem, hogy a drogpreevenció körleten történő elhelyezés milyen célt szolgál. A megkérdezett fogvatartottak csak a körleten elhelyezettek kedvezményeit (látogató fogadás, telefonálás stb.) tudták felsorolni. A parancsnok erre azzal a magyarázattal szolgált, hogy a drogpreevenció körleten elhelyezett fogvatartottak alacsony létszáma miatt a speciálisan nekik szervezett programokon nem csupán ez a néhány fő vesz részt, hanem azokba a fogvatartottak szélesebb körét vonják be. Ezért nem egyértelmű a drogpreevenció körleten elhelyezettek számára, hogy speciális kezelésük valójában miben nyilvánul meg.

Szintén nem mindenki számára egyértelmű a konditerem használatának szabályozása. Több fogvatartott vélte úgy, hogy az csak a gyógyító-nevelő csoportban elhelyezettek számára van fenntartva. Ez valószínűleg abból adódik, hogy a konditerem a gyógyító-nevelő körleten van és a körleten elhelyezett fogvatartottak azt valóban gyakrabban vehetik és veszik is igénybe.